

การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

The Development of a Drug Prevention Model for Students in Higher Educational Institutions in the Northeast Region

¹ไวภูณัฐ ครองยุทธ, มาลี ไชยเสนา และ จุฑามาส ชมพา

¹Waikoon Krogyuth, Mali Chaisena and Chuthamas Chompha

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: waikoon.k@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) พัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ประเมินรูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ระยะที่ 1 คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา 152 คน ระยะที่ 2 คือ ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน และระยะที่ 3 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (\bar{X} = 3.45) 2) รูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ คือ การป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับนักศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3. การดำเนินการ 4. เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษามีแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนโดยกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ ติดตามความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชน ประชาคมในท้องถิ่น 3) การประเมินการพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ; การป้องกันยาเสพติด; สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the operational conditions of a drug prevention for students in higher educational institutions in the northeast region, 2) to develop a drug prevention model for students in higher educational institutions in the northeast region, 3) to evaluate the drug prevention model for target students in higher educational institutions in the northeast region. Phase 1 was the sample used in the study consisting of 152 personnel involved in drug prevention operations for students in higher educational institutions in the northeast region. They were obtained by a purposive sampling. Phase 2 was 15 experts in the development of drug prevention model in higher educational institutions and related government agencies. Additionally, phase 3 was the target group that consisted of 18 knowledgeable and experienced experts in drug prevention in higher educational institutions. In fact, the research instruments included questionnaires, interviews, and focus groups. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and the content analysis.

The research findings revealed as follows: 1) The operating conditions of drug prevention for students in the higher educational institutions in the northeast region has been implemented. The highest average was a survey of drug problems in higher educational institutions in the northeastern region (\bar{X} = 3.45). 2) The development of the drug prevention model for students in higher educational institutions in the northeast region consisted of 4 components: principles, objectives, methods, and the success conditions. The component 1: the principle was the drug prevention in higher educational institutions through the cooperation of relevant government agencies. The component 2: the objectives were to prevent drug problems in higher educational institutions and enhance knowledge and understanding for either the students or related personnel. The component 3: the operations consisted. The component 4: the conditions for success included the higher educational institutions provided strategic plans for preventing and solving drug problems. In fact, the budgets were allocated to support the committees and related working groups, and also create a network of cooperation from many sectors through the process of overseeing, linking, forwarding, following up on cooperation from relevant government agencies and private agencies, including the local community. In addition, 3) the results of evaluating the development of the drug prevention model for students in higher educational institutions in the northeast region were appropriate and feasible at a high level.

Keywords: Model Development; Drug Prevention; Higher Educational Institutions in the Northeast Region

บทนำ

ปัญหาอาเสพติดนับวันจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ปัญหานี้ก่อให้เกิดความเสียหายต่างๆ ทั้งผู้เสพ ครอบครัว สังคม ประเทศชาติและโลก โดยส่วนรวมมีผลกระทบมากมายมหาศาล และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวต่อเนื่องตามสภาพความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม แล้วยังพบอีกว่า ด้านกลุ่มผู้เสพมีการแพร่ระบาดของขยายฐานจากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ผู้ขี้อายและเกษตรกร ไปสู่กลุ่มผู้ว่างงานและกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้ประเทศต้องสูญเสียพลเมืองและเยาวชนไปเป็นจำนวนมากเพราะยาเสพติดทำลายทั้งสุขภาพและอนาคต ตลอดจนถึงขั้นการสูญเสียชีวิตของตนอย่างน่าเสียดาย อนึ่ง ปัญหาอาเสพติดเป็นปัญหาที่บั่นทอนเสถียรภาพของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ อันเป็นผลให้ประเทศต้องสูญเสียปัจจัยการผลิตในส่วนที่เป็นกำลังทางด้านบุคคลและกำลังทรัพย์เป็นจำนวนมาก รวมทั้งก่อให้เกิดอาชญากรรม ตลอดจนทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและ ประเทศชาติ (Jandeang, 2017)

จากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรมสำรวจ ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 จากเรือนจำหรือทัณฑ์สถาน จำนวน 17 แห่ง พื้นที่รับผิดชอบ เขต 3 ในปี พ.ศ. 2562 (เขต 3 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร) รวมผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง ทั้งสิ้น 33,509 คน โดยเรือนจำกลางอุบลราชธานี พบว่า มีสถิติมากที่สุด คือ มีผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง ทั้งสิ้น 4,824 คน คิดเป็นร้อยละ 14.39 ทัณฑ์สถานอุตสาหกรรมเขาพริก พบว่า มีสถิติลำดับที่สอง คือ มีผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง ทั้งสิ้น 3,627 คน คิดเป็นร้อยละ 10.82 ทัณฑ์สถานหญิงนครราชสีมา พบว่า มีสถิติลำดับที่สาม คือ มีผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง ทั้งสิ้น 3,290 คน คิดเป็นร้อยละ 9.81 (Department of Corrections, Ministry of Justice, 2021) สรุปจากข้อมูลการเปรียบเทียบจำนวนสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรมสำรวจ ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2564 พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2652 จาก เรือนจำหรือทัณฑ์สถาน จำนวน 17 แห่ง พื้นที่รับผิดชอบ เขต 3 ในปี พ.ศ. 2564 (เขต 3 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร) รวมผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขังเรือนจำกลางอุบลราชธานี มีสถิติมากที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 5,400 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ปี พ.ศ. 2563 (เขต 3 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร) รวมผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้ต้องขังเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง เรือนจำกลางอุบลราชธานี มีสถิติมากที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 5,102 คน คิดเป็นร้อยละ 14.73 ปี พ.ศ. 2562 (เขต 3 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร) รวมผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติด จากผู้นักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา ใต้สวนฯ สอบสวน เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกันผู้ต้องกักขัง เรือนจำกลางอุบลราชธานี มีสถิติมากที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 4,824 คน คิดเป็นร้อยละ 14.39 เห็นได้ว่า ยาเสพติด ถือเป็นปัญหาระดับชาติ ที่ทุกรัฐบาลถือเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะยาเสพติดมีการระบาดทุกพื้นที่ของประเทศนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของ

ประเทศทำให้ประเทศชาติต้องเสียกำลังพลและงบประมาณมหาศาลในการป้องกันเยียวยาและแก้ไข โดยไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซ้ำยังสร้างความหวาดผวให้กับคนในชุมชนสังคมด้วยทำให้สังคมไม่ปกติสุขเท่าที่ควรจะเป็น (Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2023)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำศึกษาการพัฒนา รูปแบบการป้องกันยาเสพติด ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมทั้งสอดคล้องกับแนวนโยบาย มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาเยาวชนในภูมิภาค ให้เป็นบัณฑิตที่ดี อย่างมีความสุขการให้การศึกษาแก่เยาวชนในท้องถิ่น นอกจากทางด้านวิชาการตามแขนงต่างๆ แล้วนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยังส่งเสริมทางด้านกิจกรรมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านความคิดและการพัฒนาทางด้านจิตใจให้แก่เยาวชน โดยได้นำแนวทางมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมต่างๆ ได้จัดให้นักศึกษาและสมาชิกมีส่วนร่วมในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเข้าไปอีกทางหนึ่ง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงปัญหาที่เกิดจากยาเสพติด รวมทั้งเป็นแนวทางที่เยาวชนจะสามารถปรับความเข้าใจให้ เป็นพลังสำคัญในการต่อต้านยาเสพติด และปัญหายาเสพติดจะได้หายไปจากประเทศไทยอย่างถาวร เพื่อที่เยาวชนไทยจะได้เป็นประชากรไทยอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินงาน

การพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) โดยการศึกษาและการทบทวนเอกสาร หลักแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาทั้งในและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2)การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 152 คน กลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์เชิงลึกคือผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ได้แก่ผู้บริหารและบุคลากรที่ดูแลและรับผิดชอบการดำเนินการป้องกันยาเสพติดสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการประเมินรูปแบบการพัฒนาการป้องกันยาเสพติดของสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา 1) แบบสอบถามใช้ศึกษาสภาพการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) แบบสัมภาษณ์การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) แบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของยุทธศาสตร์ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเภทของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ความเหมาะสมความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่าสภาพการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.13) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (\bar{X} = 3.45) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนดำเนินการและกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด (\bar{X} = 3.38) และด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (\bar{X} = 3.25) ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.45	0.47	ปานกลาง
2. ด้านการจัดทำแผนดำเนินการและกิจกรรมป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด	3.38	0.49	ปานกลาง
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	2.45	0.50	น้อย
4. ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานป้องกัน ยาเสพติด ในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.25	0.42	ปานกลาง
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	2.45	0.51	น้อย
รวม	3.13	0.47	ปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือการป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันปัญหา

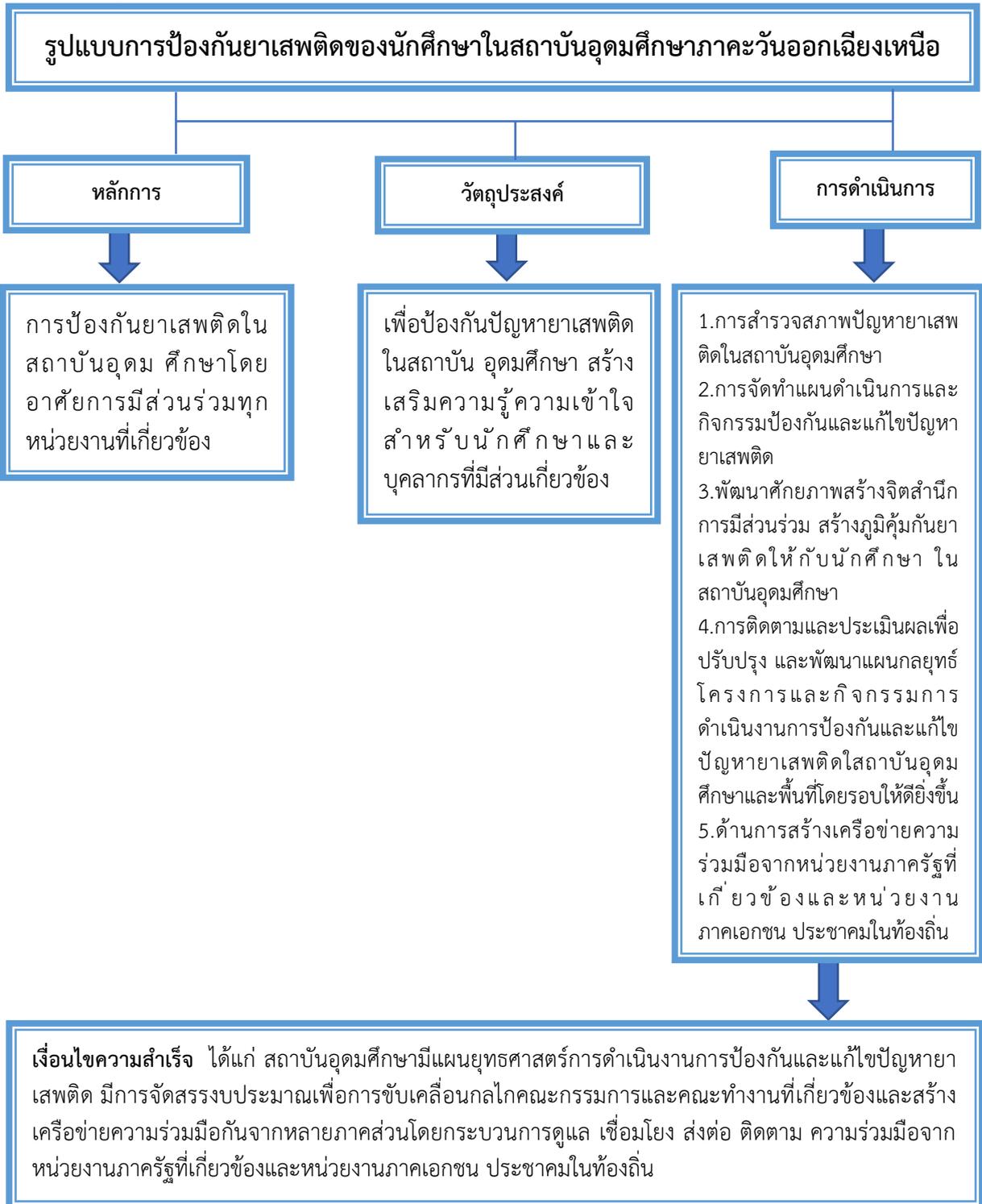
ยาเสพติดในสถาบัน อุดมศึกษา สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับนักศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการ ประกอบด้วย 1) ด้านการตรวจสอบสภาพปัญหา 2) ด้านการจัดทำแผนดำเนินการ 3) ด้านพัฒนาศักยภาพสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม 4) ด้านการติดตามอย่างรอบคอบ 5) ด้านการสร้างเครือข่าย องค์ประกอบที่ 4 เจ็อนไขความสำเร็จ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษามีแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการและ คณะทำงานที่เกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันจากหลายภาค ส่วนโดยกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ ติดตาม ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชน ประชาคมในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ที่ 3 ประเมินการพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมการพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติด ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และมีความเป็นไปได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนารูปแบบการป้องกัน ยาเสพติด ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
หลักการ	4.48	0.45	มาก	4.36	0.46	มาก
วัตถุประสงค์	4.35	0.67	มาก	4.32	0.54	มาก
การดำเนินการ	4.59	0.55	มาก	4.50	0.70	มากที่สุด
เจ็อนไขความสำเร็จ	4.70	0.54	มากที่สุด	4.48	0.61	มาก

องค์ความรู้ใหม่

Picture 1: Drug Prevention Model for Students in Higher Educational Institutions in the Northeast Region

การพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดังนี้ หลักการของรูปแบบการป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับ

นักศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการดำเนินการได้แก่ 1) การสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา 2) การจัดทำแผนดำเนินการและกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 3) พัฒนาศักยภาพสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา 4) การติดตามและประเมินผล และพัฒนาแผนกลยุทธ์ โครงการ และกิจกรรมการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาและพื้นที่โดยรอบให้ดียิ่งขึ้น 5) ด้านการสร้างเครือข่าย เกิดความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนโดยกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ ติดตาม ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชน ประชาคมในท้องถิ่น ซึ่งมีเงื่อนไขความสำเร็จ คือสถาบันอุดมศึกษามีแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนโดยกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ ติดตาม ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชน ประชาคมในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการศึกษาสภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีการศึกษาสภาพการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการจัดทำแผนดำเนินการและกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านพัฒนาศักยภาพสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา และด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดของสถาบันอุดมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีการดำเนินงานในแต่ละสถาบัน และเป็นการดำเนินงานภายในหน่วยงานของงานกิจการนักศึกษา การร่วมมือในเครือข่ายยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน จึงทำให้ผลการวิจัยที่ได้จากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการดำเนินงานที่มีอยู่ในระดับมากส่วนใหญ่จะได้แก่ การอบรมสัมมนาทางวิชาการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา โดยได้จัดมีการให้ความรู้เรื่องการให้คำปรึกษาดูแลและบำบัดฟื้นฟูนักศึกษาที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Orachon (2023) ที่พบว่า สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมีการดำเนินโครงการป้องกันยาเสพติด โดยใช้การอบรมวิชาการให้ความรู้และการให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันไม่ให้นักศึกษาไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้นหากการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติด ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ ควรมีการดำเนินงานในเบื้องต้น คือต้องสำรวจสภาพปัญหา นำมาวางแผนเพื่อเป็นแผนดำเนินการ และจะต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักศึกษา มีการติดตามประเมินผลตามปฏิทินการดำเนินงานที่กำหนด เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค เพื่อที่จะแก้ไขได้ทันการณ์ และประเด็นสำคัญที่สุด คือ การดำเนินการโดยหน่วยงานเดียวอาจจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ จึงควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดของสถาบันอุดมศึกษา ยังสามารถกำหนดกิจกรรมที่จะทำได้ การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ได้แก่ การสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด/ยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษา การจัดกิจกรรมเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด จัดตั้งแกนนำนักศึกษาในการป้องกันยาเสพติด กิจกรรมป้องกันปัญหายาเสพติด โดยดำเนินโครงการ TO BE

NUMBER ONE กิจกรรมกลุ่มเพื่อนที่ปรึกษา และกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น (Saichuai, 2019)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รูปแบบที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยในส่วนของหลักการของรูปแบบได้มุ่งเน้นการป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน โดยแนวทางการมีส่วนร่วมที่สำคัญและสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็งจากการวิจัย ยังพบว่าอยู่ในระดับปานกลางจนถึงระดับน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องที่น่ากลัวและอันตราย จึงไม่ยอมเข้ามายุ่งเกี่ยวและมีส่วนร่วมน้อย (Sangsana, and Thai-aree, 2016)

ส่วนวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบ คือ เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับนักศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ โดยหากมีการป้องกันปัญหาเสพติด โดยสร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับนักศึกษา จะเป็นการป้องกันปัญหาเสพติดได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากหากนักศึกษาได้รับทราบถึงพิษภัยของยาเสพติด ก็จะไม่ไปยุ่งเกี่ยวยาเสพติดอีกต่อไป นอกจากนี้ในส่วนของวิธิดำเนินการของรูปแบบ ได้กำหนดวิธิดำเนินการจากเริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดการดำเนินการ โดยให้ความสำคัญกับการเริ่มด้วยสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำเป็นแผนดำเนินการตั้งแต่การแต่งตั้งคณะทำงาน ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีการประเมินสถานการณ์การระบาดของยาเสพติด ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา รวมทั้งการจัดอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อถ่ายทอดพิษภัยยาเสพติด มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานและจัดประชุมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดจนการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดและในการนำรูปแบบการป้องกันยาเสพติดให้ประสบความสำเร็จ เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญ คือ การมีแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน และการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาคมในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดให้ประสบความสำเร็จ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 การประเมินรูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดที่มีการดำเนินการครบวงจรของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาคม โดยเฉพาะวิธิดำเนินการป้องกัน โดยพยายามให้ความรู้กับนักศึกษา การจัดอบรม การสร้างจิตสำนึกให้ห่างไกลยาเสพติดและให้รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติด เพื่อจะได้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนอกจากนี้ยังมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ในส่วนของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายความร่วมมือและเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีอัตราเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การจัดตั้งคณะทำงาน การมีแผนการดำเนินงาน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลจะทำให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (Salod, and Dilokwuttisit, 2016) นอกจากนี้รูปแบบการป้องกันยาเสพติด ในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินการ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับนักศึกษาที่สามารถป้องกันตนเองในการไม่เข้าไปใกล้ยาเสพติดด้วยกระบวนการของกฎหมายที่มีการนำกฎ ระเบียบมาใช้บังคับ ตลอดจน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arrahimee et al. (2021) ที่ศึกษารูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษาผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดในศูนย์บำบัดบ้านแสนสุข และสถาบันปอเนาะพัฒนาเยาวชน ที่พบว่า รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำที่สร้างความยั่งยืนได้ต้องมีการป้องกัน ทั้งในระดับตนเอง การมีส่วนร่วมของครอบครัว การมีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนและการใช้กฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องบังคับใช้

สรุป

สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ และเงื่อนไขความสำเร็จ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ คือ การป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในสถาบัน อุดมศึกษา สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจสำหรับนักศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการ ประกอบด้วย ด้านการสำรวจสภาพปัญหา ด้านการจัดทำแผนดำเนินการ ด้านพัฒนาศักยภาพสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วม ด้านการติดตามและการประเมินผลและ ด้านเครือข่าย และองค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษามีแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วนโดยกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ ติดตาม ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชน ประชาคมในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งภายในสถาบัน และภายนอกสถาบัน

1.2 หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงควรมีแผนดำเนินการในการป้องกันยาเสพติด ทั้งในระดับหน่วยการบริหารสูงสุด หน่วยงานระดับปฏิบัติและหน่วยงานในท้องถิ่นชุมชน เพื่อให้มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 สถาบันอุดมศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้มีความเพียงพอและสมเหตุสมผล เพื่อการดำเนินงานที่เป็นระบบและสามารถดำเนินงานได้จริง ซึ่งจะส่งผลต่อการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ติดและรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันศึกษาในประเทศไทยกับต่างประเทศ

References

- Arrahimee, A. et al. (2021). *Important Malaysia Research to Thailand*. (6th ed.). Bangkok: Thailand Science Research and Innovation (TSRI).
- Department of Corrections, Ministry of Justice. (2021). *Statistics on People in Prison for Drug Offenses Nationwide*. Retrieved January 12, 2023, from <https://www.correct.go.th>
- Jandeang, B. (2017). Analysis of Current Drug Situation Problem. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 4(2), 37-56.
- Orachon, K. (2023). *Walailak University's Summary Reports on the Structure of Drug Abuse Prevention and Solutions under the Council of Higher Education Institutes in the Upper Southern Region*. Retrieved January 12, 2023, from <https://dsa.wu.ac.th/?p=216653>
- Saichuai, S. (2019). *A Report on Protecting and Helping Students, the Secondary Educational Service Area Office Area 12, Academic Year 2019*. Retrieved January 12, 2023, from <https://www.sea12.go.th/education/images/stories/pdf/June63/sw22.pdf>
- Salod, K., & Dilokwuttisit, P. (2016). Developing a Model from the Prevention of Drugs Spreading among Children and Youth in the Municipal Area of Muang District, Chachoengsao Province. *Community Journal*, 10(1), 116-124.
- Sangsana, C., & Thai-aree, P. (2016). *The Participation of Residents in Preventing and Solving the Drug Problem of Klong Muang Nue Village, No.3 Lam Paya Klang Sub-district, Muaklek District, Saraburi Province*. Retrieved January 12, 2023, from <https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files/%E0%B8%9B%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%204%20%E0%B8%89%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%203%20%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99%20%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99%20%20%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%202559/vol4-3-26.pdf>